

تلقیح مصنوعی: یکی از مسائل جدید و نوپیدا در حوزه مسائل پزشکی، تلقیح مصنوعی و روشهای نوین باروری می باشد.

تعامل بشر برای بهره‌مندی از نعمت فرزند غیر قابل انکار است و هر آدمی ذاتاً در جستجوی داشتن فرزندی است که به او دلبستگی داشته باشد و خود را در وی دریابد، و بدین ترتیب تداوم نسل و حیات قوام پذیرد. از دیرباز تولید مثل یکی از آمال و خواسته‌های طبیعی بشر بوده است. و یکی از نگرانی‌ها و دغدغه‌هایی که همواره در طول تاریخ، زندگی شخصی و اجتماعی آدمیان را تحت تأثیر قرار داده ناتوانی‌های جنسی و عدم امکان باروری زنان و مردان بوده است و در قرن‌های متمادی انسان‌های متعددی به دلیل عدم قدرت باروری این آرزو را با خود به گور برده‌اند و نسل آن‌ها منقرض گردید.

میل انسان به فرزند و تکثیر نسل از امیال غریزی و فطری انسان است و در آیه ۱۴ سوره آل عمران به این حبّ فطری اشاره شده است: (زَيْنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ...); محبت به امور خواستنی چون زنان و فرزندان برای مردم زیبا جلوه داده شده است. قرآن مجید فرزند را از نعمت‌های بزرگ الهی شمرده است. در داستان حضرت نوح (ع) خطاب به قومش می‌خوانیم: (فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّاراً، ... وَ يُمِدِّدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَ بَنِينَ)؛ اگر از گناهان خود توبه کنید خداوند اموال و فرزندان بسیار به شما عطا می‌کند. و در جای دیگر اموال و فرزندان را زینت حیات دنیا می‌شمرد: (الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا).

همچنین در سوره مبارکه اسراء از نعمت‌هایی که خداوند به بنی اسرائیل بخشیده، فزونی اموال و فرزندان نام برده شده است: (ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ وَ أَمَدَدْنَاكُمْ بِأَمْوَالٍ وَ بَنِينَ وَ جَعَلْنَاكُمْ أَكْثَرَ نَفِيراً). و در آیه ۱۴۰ سوره انعام (قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ سَفَهًا بِغَيْرِ عِلْمٍ وَ حَرَّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ افْتِرَاءً عَلَى اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا وَ مَا كَانُوا مُهْتَدِينَ) آنان که فرزندان خود را به دلائل خرافاتی می‌کشتند، سخت نکوهش کرده و کار آنها را سفیهانه می‌داند. همچنین از ادعیه قرآن و دعا‌های پیامبران دعا برای طلب فرزند بوده است. دعای حضرت زکریا: (وَ إِنِّي خِفْتُ الْمَوَالِيَ مِنْ وَرَائِي وَ كَانَتْ امْرَأَتِي عَاقِرًا فَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا). و (إِذْ نَادَى رَبُّهُ رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَ أَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ). و در آیه ۷ سوره مبارکه مریم، خداوند به حضرت زکریا که همسرش عقیم بود، تولد حضرت یحیی را بشارت می‌دهد (يَا زَكَرِيَّا إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ يَحْيَى). و دعای حضرت ابراهیم: (رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ، فَبَشِّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ). همچنین قرآن کریم از دعای مؤمنین و صالحین برای طلب فرزند هم یاد می‌کند: (وَ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَ ذُرِّيَّتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَ اجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا).

همچنین آیات سوره کوثر هم اشاره به دلجویی خداوند متعال از پیامبر اکرم (ص) بعد از دادن نسبت ابتر به ایشان و بشارت به اعطاء کوثر (حضرت زهرا(س)) به ایشان دارد.

نتیجه اینکه در آیات متعدد قرآن به نعمت فرزند داشتن و دعای برای طلب فرزند اشاره شده است.

ناباروری: عبارت از عدم وقوع حاملگی یک زن در عرض یک سال زندگی زناشویی، علیرغم مقاربت مرتب و استفاده نکردن زوجین از روش‌های جلوگیری از بارداری است.

عقیم بودن و ناباروری همواره به صورت یک رنج و گرفتاری سخت در زندگی جلوه‌گر می‌شود رنجی که همه همسران از آن می‌گریزند و مایل نیستند شاهد این قصه دردناک در زندگی خویشان باشند. ۱۰ تا ۱۵ درصد زوج‌ها با این مشکل مواجه هستند.

حدود ۳۵ تا ۴۰ درصد ناباروری‌ها به دلیل عاملی در مرد می‌باشد، عمده عوامل ناباروری در مردان این موارد است:

- الیگو اسپرمی: تعداد و غلظت اسپرم در مایع منی اندک است. (در هر یک میلی لیتر از مایع منی حداقل بایستی ۱۵ میلیون اسپرم باشد و در یک انزال طبیعی باید حداقل ۳۰۰ میلیون اسپرم آزاد شود)

- واریکوسل (تولید کم اسپرم و کاهش کیفیت و عدم تحرک آن) شایع‌ترین عامل ناباروری مردان است. (حرکت اسپرم‌ها به ۳ گروه حرکت پیشرونده (حرکتی که باعث پیشرفت اسپرم رو به جلو می‌شود)، حرکت غیر پیشرونده (حرکتی که درجا بوده و اسپرم رو به جلو نمی‌رود)، و اسپرم‌های بدون حرکت که یا مرده اند یا اینکه بدلیل نقص ساختاری قادر به حرکت نیستند. در حالت طبیعی ۳۲٪ اسپرم‌ها بایستی حرکت پیشرونده داشته باشند). - آزو اسپرمی: مایع منی فاقد اسپرم است. - آسپرمی: انسداد مجاری انزالی و فقدان مایع منی و عواملی همچون بیماری‌های عفونی مجاری تناسلی و پروستات و انزال زودرس و...^۱

و حدود ۴۰ تا ۵۰ درصد ناباروری‌ها به دلیل عاملی در زن است، عواملی همچون مشکلات تخمدان‌ها، اختلال در روند تخمک گذاری، انسداد و چسبندگی‌های لوله‌های رحمی، اختلالات هورمونی، ناهنجاری‌های مادرزادی، بیماری‌های غدد مثل اختلال تیروئید و... علاوه بر این هر زن به طور طبیعی به ازای هر سیکل تخمک گذاری فقط ۲۵٪ شانس حاملگی دارد، همچنین حدود ۱۰ تا ۱۵ درصد ناباروری‌ها از لحاظ علت غیر قابل توجیه و ناشناخته است. همچنین عوامل مختلفی از قبیل افزایش سن، نوع تغذیه، چاقی، عوامل محیطی و شغلی، داروهای الکلی و مخدر و اختلالات کروموزومی و ژنتیکی ممکن است در قدرت باروری مرد و زن تاثیر بگذارد. بر اساس آخرین آمار سازمان جهانی بهداشت (W.H.O) بیش از هشتاد میلیون زوج نازا در سراسر دنیا و نزدیک به ۴ میلیون در ایران وجود دارد. که آمار جهانی ناباروری حدود ۱۵ درصد، در ایران ۲۰ درصد، در انگلیس ۷ درصد و در آفریقا ۳۰ درصد می‌باشد.^۲ امروزه تلقیح مصنوعی و روشهای نوین باروری یکی از رایج ترین روشها برای درمان ناباروری می باشد و به همین منظور امروزه دهها مراکز درمان ناباروری در شهرها به چشم می خورد. که با استفاده از روشهایی چون اهدای اسپرم، اهدای تخمک و رحم جایگزین اقدام به باروری زوجین نابارور می کنند، کشور جمهوری اسلامی ایران از لحاظ تحقیقات و عمل در زمینه ناباروری حرف اول در میان کشورهای جهان اسلام را می‌زند.

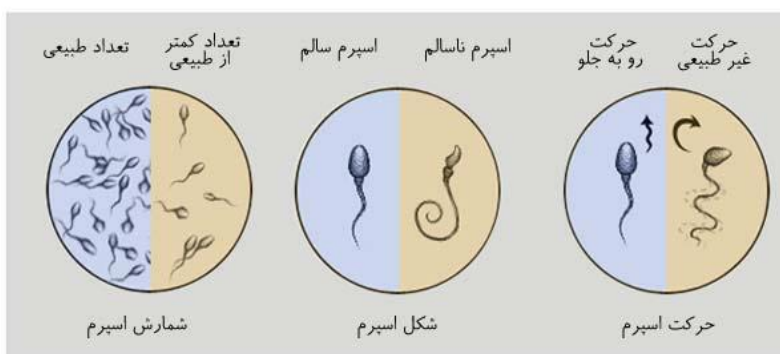
تلقیح در لغت

۱. پایگاه اطلاع رسانی مرکز درمان ناباروری حضرت مریم به نشانی www.ivfsari.com و مجموعه مقالات همایش دیدگاه اسلام در پزشکی، ص ۱۸۵.

۲. مجموعه مقالات همایش دیدگاه اسلام در پزشکی، ص ۱۸۵ و پایگاه اطلاع رسانی مرکز درمان ناباروری حضرت مریم ۳ به

تلقیح از ماده (لَقَحَ) به معنای آبستن کردن و باردار کردن و (لَقَحَ) به معنای آبستن شدن جنس مؤنث است.^۳

و در لغت در موارد متعدد این ماده استعمال شده است همانند: تلقیح و بارور کردن درخت نخل (خرما)^۴ تعبیر (تلقیح النخل) آمده است. و (لقح النخلة) یعنی گرد خرما را به خرما می‌پاشید، همچنین گل‌ها و میوه‌ها به وسیله بادهای تلقیح و آبستن می‌شوند.^۵ بارور کردن ابرها، تعبیر (تلقیح السحاب، القحت الرياح السحاب) آمده است همان‌طور که در آیه شریفه (و ارسلنا الرياح لواقح فأنزلنا من السماء ماء)^۶ در مورد باروری ابرها استعمال شده است و امروزه هم از باروری مصنوعی برای بارور کردن ابرها جهت باران‌رایی استفاده می‌شود. نسبت به حیوانات (تلقت الناقه، لحقت الناقه) به کار گرفته شده است.^۷ در مورد آبستن شدن حیوان در لسان العرب آمده: (القح الفحل الناقه القاحا و لقاحا)^۸، شتر نر، شتر ماده را بارور ساخت. کلمه لقاح و لقاح هم به معنای مایع و آب نرینه نیز آمده است: (اللقاح اسم ماء الفحل من الإبل والخیل).^۹ در لسان العرب هم آمده: (اصل اللقاح للابل ثم استعير فی النساء)^{۱۰} که اصل لقاح برای شتر استعمال شده و سپس برای زن‌ها هم به کار گرفته شده است. در معجم مقاییس اللغة آمده: (لقح اصل صحیح یدل علی احوال ذکر لائتی)^{۱۱}، ماده لقح برای مطلق آبستن کردن مؤنث به وسیله مذکر به کار می‌رود و اختصاص به حیوانات ندارد. نتیجه این که حقیقت تلقیح در همه موجودات مثل حیوانات، گیاهان، ابرها و انسان‌ها یکسان است، اگرچه دارای شکل‌ها و انواع گوناگون است.

۳. الصحاح، ج ۱، ص ۴۰۲؛ لغت نامه دهخدا، ج ۴، ص ۶۰۸۲.

۴. شمس العلوم، ج ۹، ص ۶۰۹۷.

۵. قاموس القرآن، ج ۶، ص ۱۹۹.

۶. الحجر. ۲۲

۷. مجمع البحرين، ج ۲، ص ۴۰۹؛ تاج العروس، ج ۴، ص ۱۹۰.

۸. لسان العرب ج ۲ ص ۵۸۲.

۹. تاج العروس، ج ۴، ص ۱۹۰؛ لسان العرب، ج ۲، ص ۵۷۹؛ مجمع البحرين، ج ۲، ص ۴۰۹.

۱۰. لسان العرب، ج ۱۲، ص ۳۰۷.

۱۱. معجم مقاییس اللغة ج ۵ ص ۲۶۱